

СВІЧКИ ПАМ'ЯТІ, СЛІЗ І СКОРБОТИ

Листопадові дні уже щорічно стають днями пам'яті та жалоби за померлими і загиблими від голодоморів і політичних репресій. Цьогоріч упродовж місяця біля пам'ятного знаку жертвам політичних репресій та голодоморів у Млинові проходила акція «33 хвилини», зініційована Президентом України і приурочена 75-м роковинам Голодомору 1932-1933 років. Під час її проведення учні загальноосвітніх шкіл райцентру зачитували свідчення очевидців тих страшних подій! А передостання листопада субота стала загальнодержавним днем пам'яті та скорботи. У Млинові, як і в багатьох містах та селах, люди зібралися громадою, аби пом'янути, відспівати усіх тих, кого скошив Голодомор. Заупокійна панахида за загиблими від голодоморів та політичних репресій відбулася у Млинівській Свято-Покровській церкві. Згодом скорботною ходою старшокласники та вчителі шкіл селища, представники трудових колективів, громадськості, селищної та районної рад попрямували до пам'ятного знаку, де відбулися мітинг-реквієм, хвилина мовчання, акція «Засвіти свічку».

Скільки померло людей за тих неповних два роки, і донині важко підрахувати, бо записи у сільрадянських книгах велися абияк. І державна статистика не відповідала дійсності. Лише дякуючи справжнім подвижникам, дослідникам, які не боялися взятися за розкриття цієї болючої теми, а найголовніше – живих свідків того часу, ми можемо нині зводити пам'ятник пам'яті убієнним голодом.

- Зараз правда про голодомор, - значив на мітингу голова райдержадміністрації Володимир Кислюк, - стає надбанням широкої світової громадськості. І її вже не замовчати. Голодомор визнано злочином і засуджено багатьма державами світу та міжнародними організаціями. На сьогоднішній день парламенти 14

держав визнали голодомор в Україні генцидомом проти українського народу. 1 квітня 2008 року в Австралії розпочалася міжнародна акція «Незгасима свічка», яка успішно пройшла у 33-х країнах світу, у тому числі у 6 країнах СНД – Білорусі, Казахстані, Молдові, Росії, Вірменії та Грузії. Відбулася вона й в усіх областях України, у тому числі на Рівненщині. Наш район теж активно долучився до проведення скорботних заходів.

Дні пам'яті та жалоби допомогли поповнити офіційні документи новими матеріалами про страшну трагедію, яку пережив український аграрний народ у 30-х роках минулого століття. Завдяки клопіткій роботі працівників райдержадміністрації, районної ради, центральної районної бібліотеки вдалося встановити більш як 70 прізвищ свідків тих трагічних голодних подій, які нині проживають у нашому районі. А скільки їх померло, скільки збожеволіло, бувало ще конаючих живих було зарито в землю без трупів і церемоній, щоб не клопотатися наступного дня. Під час скорботного мітингу були оприлюднені шокуючі цифри: від голоду на Україні померло 10 млн. людей; щохвилини помирало 17 чоловік, щогодини – тисячу, 25 тисяч – щодоби; опустіло 11 тисяч сіл.

Покладання до знаку загиблих від голодоморів композицій із житніх та пшеничних колосків і хліб, який роздали у церкві після панахиди, - це особливий вияв пам'яті до людського болю, до тих, хто ділився останньою зерниною, останньою крихіткою хліба. У словах свідка того гіркого минулого – Марії Юхимівни Синюк - спогади про історичну правду. Марія Юхимівна усе життя відпрацювала на землі і дуже пишається своїм хліборобським ремеслом. Для жінки хліб – це найбільша святиня, можливо тому, що її дитячі роки були голодними і холод-

ними. Народилася вона у Запорізькій області. У 32-му Марії Синюк було лишень 7 років. У сім'ї була наймолодшою серед трьох дівчаток. Вижили завдяки золотим рукам матері, яка була в селі неперевершеною кравчиною. Вишиті рушники, серветки, подушки, тулуби мама продавала та міняла за кусень хліба. На базар ходила за 70 кілометрів по кілька разів на тиждень. Годувальницею у сім'ї була й корова, яку берегли понад усе. А от двоюрідний брат втратив 9-місячного сина, а через три дні поховав і дружину. Смерть косила цілі родини, села, земля вагітніла мільйонами безневинних душ...

У суботу холодний морозний листопадовий вітер, здається, пробирив людей до кісток. І ті, хто прийшов на скорботний захід, з боєм у серці слухали виступаючих, ведучу заходу Руслану Лук'янчук, школярів Ірину Заріцьку, Миколу Ткача, Сергія Антосюка, намагаючись теплими долонями затулити від вітру свічки та лампадки, які згодом поставили біля пам'ятного знаку з надією, що вони згріватимуть зорі, небо і душі тих, кого у 1932-33 роках не оплакали, не пом'янули, не відспівали...